

ΠΡΟΟΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ Τῇ 1ῃ ΚΑΙ Τῇ 15ῃ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Διευθυντὴς καὶ ὑπεύθυνος **ΚΩΝΣΤ. Γ. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ** Καθηγητὴς τῶν Μαθηματικῶν

Συνδρομὴ ἑτησία ἐν Κρήτῃ..... Δρ. χρ. 5 —
» ἑξάμηνος » » » 2 50
» τριμηνος » » » 1 50
Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν προστίθεται ἑτησίως Δρ. χρ. 1.—

Αἱ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΕἶΝΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑΙ

Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ ἀπευθύνονται
τῇ Διευθύνσει, ὁδὸς Μπέντζου Χανία

ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΑΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΙ

Περιεχόμενα : Ἰκανότης καὶ πείρα ὑπὸ Ε. — Περί
σχολικῶν ἐκδρομῶν ὑπὸ Π. Βυλάκη. — Οἱ διδά-
σκαλοι καὶ οἱ μαθηταὶ ἐν Γερμανίᾳ. — Ἀρχαιο-
λογικά : ὁ ναὸς τοῦ Ἀγίου Τίτου Μυκηναϊκοὶ τάφοι
ἐν Φαιστῷ. — Ὁ ἑναστὸς οὐρανός. — Ποικίλα.

ΙΚΑΝΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑ

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 12 φύλλῳ τῆς «Προόδου»
παρατίθεται χωρίον τοῦ Γάλλου παιδαγωγοῦ Ma-
rion, ἔνθα πολὺ ὀρθῶς ἀντιδ.αστέλλεται ἡ πείρα
πρὸς τὴν ἰκανότητα καὶ ἐξάιρεται ἡ προσωπικὴ ἀξία
ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἀρχαιότητος. Ἐπιτρέ-
ψατέ μοι, Κύριε Διευθυντά, νὰ προσθέσω εἰς τὸ
ζήτημα τοῦτο ὀλίγας λέξεις, διότι παρατηρῶ ὅτι
πολὺ συχνὰ γίνεται σύγχυσις τῆς μακρᾶς ἡλικίας
πρὸς τὴν πείραν, πολλοὶ δὲ ἴσω οὐδὲ δύνανται νὰ
ἐννοήσωσιν ὅτι πείρα δὲν σημαίνει ἀπλῶς τὴν ἐπὶ
πολλὰ ἔτη παραμονὴν ἐν τῇ αὐτῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀλλ'
ἄλλο τι πολὺ σπουδαιότερον, εἰς τρόπον ὥστε ὅχι
μόνον πείρα καὶ ἰκανότης νὰ μὴ συμπίπτωσι πάν-
ποτε, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ εἰς ἀκριβῶς ἀντίστροφον λό-
γον νὰ εὐρίσκωνται.

Τῷ ὄντι δὲν ἀρκεῖ νὰ ὑπηρετήσῃ τις ἐπὶ μακρὰν
σειρὰν ἐτῶν ἐν τῷ κλάδῳ τῆς ἐκπαιδεύσεως λόγου
χάριν διὰ νὰ ὀνομασθῇ πεπειραμένος διδάσκαλος καὶ
διὰ τὸ προσόν αὐτοῦ τοῦτο νὰ προτιμᾶται ἄλλων
καὶ ν' ἀμειβῇται προαγόμενος.

Ἐὰν καθηγητὴς τυχὼν ἐπιστημονικοῦ διπλώμα-
τος, ἢ δημοδιδάσκαλος λαθὼν διδασκαλικὸν πτυχίον,
καὶ δυνάμει τοῦ τίτλου τούτου διορισθῇ εἰς δημο-
σίαν θέσιν, ἐνόμισεν ὅτι οὕτως ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα
τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπιδιώκει, καὶ ἐπαναπαυόμενος ἐπὶ
τοῦ τίτλου καὶ τῆς θέσεως ἀφίγη νὰ παρέρχηται
ἀπλῶς ὁ χρόνος φροντίζων μόνον νὰ ἐπαυξάνῃ τὰς
ὕλικας αὐτοῦ ἀπολαβὰς καὶ νὰ στηρίζηται ἐν τῇ θέ-
σει διὰ πλαγίων μέσων, περὶ τοῦ τοιούτου ἀσφαλῶς
δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὅχι μόνον δὲν γίνεται βελ-
τίων ἐαυτοῦ προϊόντος τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τοῦ-
ναντίον ἀπομακρύνεται τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ τόσῳ
μᾶλλον ὅσῳ πλείονα ἔτη παρέρχονται ἀπὸ τοῦ πέρα-
τος τῶν σπουδῶν του. Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ φρο-
νοῦμεν ὅτι ὑπὸ τὰς εὐνοϊκωτάτας περιστάσεις γίνε-
ται τις ἰκανὸς σχεδὸν μόνον νὰ μελετᾷ καὶ νὰ

προάγῃ τὴν ἐπιστημονικὴν του μόρφωσιν διὰ μελε-
τῶν ἰδίων· κυρίως εἰπεῖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἄρ-
χεται ἡ ἐπιστημονικὴ του ἐργασία, ἐν ᾧ συνήθως οἱ
πολλοὶ φρονοῦσιν ὅτι ἐκεῖ τελευτᾷ, ὁ δὲ περαιτέρω
χρόνος εἶναι προσωρισμένος εἰς τὸ ν' ἀπολαύῃ τις μόνον
τῶν καρπῶν τῶν μόχθων οὓς κατέβαλε κατὰ
τὸν χρόνον τῶν σπουδῶν του. Ἄλλ' ὅτι τοιαύτη
τοῦ καθηκόντος ἀντίληψις εἶναι τελείως πεπλανη-
μένη ἀρκεῖ ἵνα πεισθῇ τις, νὰ ἐνθυμηθῇ ὅτι ἡ ἐπι-
στήμη διηνεκῶς προσδεύει, ὅτι τῶν σχολικῶν πραγ-
μάτων ἡ ὁργάνωσις ἀκαταπαύστως ἀπασχολεῖ τοὺς
σοφοὺς τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν, ὅτι καὶ οἱ κοι-
νωνικοὶ ὄροι καθ' ἐκάστην μεταβάλλονται, καὶ τότε
θὰ ἐννοήσῃ πόσον θέλει ἀποξενωθῇ τοῦ παρόντος ὁ
ἐπὶ τοῦ διπλώματος ἢ τοῦ πτυχίου του ἐπαναπαυ-
όμενος, καὶ πόσον θὰ ὑπολειφθῇ τῶν νεωτέρων τῆς
Ἐπιστήμης ἐργατῶν, ἢ τῶν συναδελφῶν του ἐκεί-
νων οἵτινες δὲν ἀφίνουσι τὸν χρόνον νὰ παρέρχηται
ἀνωφελῶς.

Ἀλλὰ τί πρέπει λοιπὸν νὰ πράττῃ ὁ μὴ θέλων
νὰ πάθῃ τὸ πάθημα τοῦτο; Ὅφειλε νὰ καλλιιεργῇ
ἐπιμελῶς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ καὶ νὰ παρακολουθῇ
κατὰ τὸ δυνατόν τὰς ὁσημέραι συντελουμένων ἐν
αὐτῇ προόδους, τῆς τοιαύτης ὅ ἐπιστημονικῆς αὐτοῦ
ἐργασίας νὰ παρέχῃ ἔστιν ὅτε δείγματα εἰς τὸ Κοι-
νὸν εἴτε βιβλίον συγγράφων εἴτε ἐπιστημονικὰς
πραγματείας ἐν περιοδικαῖς δημοσιεύσιν· συγγραφεῖς
δὲν εἶναι βεβαίως ἀπαραίτητον νὰ εἶναι πάντες,
οὐδ' εἶναι εὐκόλον ὅταν τις διαμένῃ ἐν ἐπαρχιακοῖς
κέντροις, ἔνθα οὕτε βιβλιοθήκαι ὑπάρχουσιν οὕτε
τὰ διδασκαλικά βιβλάντια ἐξαρκοῦσιν εἰς προμήθειαν
τῶν ἀπαιτουμένων βιβλίων· ἐκτὸς δὲ τούτου συχνά-
κις ἀκούομεν παραπονουμένους ὅτι ἡ πολλὴ καὶ ἐπι-
μοχθὸς ἐργασία ἥτις συνήθως ἐπιβαρύνει τοὺς λει-
τουργοὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ὁ γλίσχρος μισθός
ὃν λαμβάνουσιν, ἀναγκάζουσιν εἰς ζήτησιν ἰδιωτι-
κῶν παραδόσεων καὶ δὲν ἀφίνουσι χρόνον ὅπως ἀσχο-
ληθῇ τις εἰς ἐπιστημονικὰς μελέτας. Καὶ ὅμως παρὰ
πάντα ταῦτα αἱ θέλοντες νὰ ἐργασθῶσιν ἐπιστη-
μονικῶς, λέγει που ὀρθότατα ὁ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πα-
νεπιστημίῳ καθηγητὴς κ. Σ. Λάμπρος, δύνανται
ἄριστα καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μένοντες ἄνευ πολ-
λῶν βιβλίων νὰ καταγίνωσιν εἰς λύσιν τοπογραφι-

κῶν ζητημάτων, εἰς συλλογὴν δημοτικῶν ἁσμάτων, παροιμιῶν, παραμυθίων καὶ ἄλλης λαογραφικῆς ὕλης, εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ ταξινόμησιν γλωσσικῶν φαινομένων, εἰς ἐκδόσιν ἐγγράφων τῆς τουρκοκρατίας καὶ τῶν ἐπαναστάσεων, εἰς τὴν ἀντιγραφὴν ἐπιγραφῶν, εἰς περιγραφὴν ἀρχαίων μνημείων, ἐκκλησιῶν, φρουρῶν, πυλῶν, τειχῶν, κτλ.» Ἄν τοῦτο ἐγίνετο «πόρισμα τῆς τοιαύτης ἀποβολῆς παντὸς ὅκνου, λέγει ὁ αὐτὸς καθηγητής, θὰ ἦτο τὸ νὰ προκύψῃ σὺν τῷ χρόνῳ φάλαγξ ὅλη ἐρευνητῶν ὁσημέραι προαγομένων καὶ προαγόντων τὴν ἐν Ἑλλάδι νεάζουσιν Ἐπιστήμην πρὸς τιμὴν μὲν ἑαυτῶν, ὠφέλειαν δὲ τοῦ ἔθνους».

Πλὴν τούτου ἄριστα μέσα εἰς ἐπιστημονικὴν προαγωγὴν τῶν διδασκάλων καθόλου δύνανται νὰ θεωρηθῶσι συνέδρια διδασκαλικὰ κατὰ τὰς διακοπὰς, ἐν οἷς αἱ ἀμοιβαὶ ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις θὰ καθιστῶσι κοινὸν κτῆμα τὸ προϊόν τῆς ἰδίας ἐκάστου ἐργασίας καὶ μελέτης, καὶ ἐκπαιδευτικὰ ταξείδια εἰς Εὐρώπην, τὰ ὁποῖα διευκολύνει ὁ νέος τῆς Ἑκπαιδεύσεως ὀργανισμὸς διὰ τοῦ ἄρθρου 176.

Ἡ τοιαύτη μετὰ τῆς ἐπιστήμης διηνεκὴς ἀναστροφὴ παρέχει νέαν ζωὴν καὶ ἐμβάλλει νέας δυνάμεις εἰς τὴν ὁρᾶσιν τοῦ διδασκάλου, διὰ δὲ τῆς ἀκριβεστερας τῶν πραγμάτων γνώσεως ὁδηγεῖται οὗτος καλύτερον εἰς τὴν ἐκλογὴν καὶ πραγματείαν τῆς διδασκαλίας ὕλης· ἀλλὰ καὶ χάριν τῆς ἰδίας αὐτοῦ τέρεψως, λέγει πού ὁ Schrader, ἔχει ἀνάγκην ὁ διδάσκαλος νὰ ἐνισχύηται ἐκ τῆς αἰ ἀνανεουμένης δυνάμεως τῆς Ἐπιστήμης καὶ νὰ ποτίζηται διηνεκῶς ἐκ τῶν ζωογονούντων ναμάτων τῆς ἀειρρόου πηγῆς τῆς Ἐπιστήμης.

Ἄλλ' ὅχι μόνον τῆς Ἐπιστήμης τὰς προόδους ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ κατὰ τὸ ἐνὸν ὁ διδάσκαλος· ὀφείλει προσέτι καὶ εἰς παιδαγωγικὰς μελέτας ν' ἀσχολῆται, ἐν τῇ πρόξει δὲ καὶ τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῶν καὶ ἄλλους νὰ παρατηρῇ καὶ ἑαυτὸν ὑπὸ τῆς καθ' ἡμέραν πείρας ὁδηγούμενος νὰ βελτιώσῃ παραβάλλων τὰ ἑαυτοῦ πορίσματα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων. Ἡ Παιδαγωγικὴ δὲν παρέχει σταθεροὺς καὶ γενικῶς ἰσχύοντας κανόνας· συχνάκις πολλὰ ὁδοὶ ἄγουσιν εἰς τὸν σκοπόν, πολλάκις ἰδιαίτεροι περιστάσεις προβάλλουσι νέα προβλήματα, οἱ δὲ παιδαγωγικοὶ καὶ διδακτικοὶ κανόνες χρειάζονται ἐνίοτε μέτρον ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, διότι τὰ διδακτικὰ ἄτομα δὲν εἶναι πάντοτε ὅμοια.

Μόνον διὰ τοιαύτης ἀδιαλείπτου παρατηρήσεως καὶ μελέτης ἀρτεῖται τις πολὺ τιμὰ ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν πείρας διδάγματα καὶ μόνον κατόπιν τοιαύτης παρασκευῆς καὶ τοιοῦτων ἐροδίων δικαιοῦται ὁ πεπειραμένος διδάσκαλος ν' ἀξιοῖ εὐλόγως προτίμησιν μεταξὺ νεωτέρων συναδέλφων του· ἂνεν τούτων τοῦ ἐπαγγέλματος ἡ ἐξάσκησις καταντᾷ χειρωνακτικὴ ἐργασία εἰς μηχανικὴν ἐμπειρίαν περιοριζομένη. Ἄλλ' εἶναι πρῶτον ὅτι, ἵνα κτήσῃται τις ἀξίαν λόγου πείραν, ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ οὐχὶ κοινὰς ιδιότητας· ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ἀγχίνουαν, διαιρητὴν κρίσιν, πολλὰς γνώσεις τῆς παιδαγωγικῆς θεωρίας καὶ πράξεως, αὐστηρότητα πρὸς ἑαυτόν· ἀπαιτεῖται νὰ εἰδέωρῃ καθ' ὅλην αὐτῶν τὴν ἔκτασιν τὰ ζητήματα

περὶ ὧν πρόκειται ἐκάστοτε· «μόνον ὁ δυνάμενος νὰ κρίνῃ ὀρθῶς δύναται ν' ἀποκτήσῃ πείραν· οἱ ἀνόητοι δὲν γίνονται ποτὲ φρόνιμοι».

Ταῦτα ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὀφείλομεν νὰ δεχόμεθα μετ' ἐνδοιασμοῦ τὴν καλουμένην πείραν καὶ νὰ μὴ ἀποδίδωμεν αὐτῇ ἣν ἀξιοῖ ἐκτίμησιν ἐὰν μὴ, ἐπὶ ἐπαρκῶν ἐπιστημονικῶν ἐφοδίων στηριζομένη, ἐμορφώθῃ βαθμὴδὸν δι' ἐλλόγου, ἐπισταμένης καὶ συνεχοῦς τῶν πραγμάτων παρατηρήσεως.

Ε.

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

III. Πολυήμεροι ἐκδρομαί.

(Συνέχεια ἴδε προηγ. ἀριθ.)

Ἀνάπαυλαι.—Ἡ πρώτη ἀνάπαυλα γινομένη 3)4 τῆς ὥρας μετὰ τὴν ἐκκίνησιν διαρκεῖ 10' λεπτὰ περίπου· ἔπειτα δὲ καθ' ἐκάστην ὥραν γίνονται τοιαῦται ἀνάπαυλαι ἕξω τῶν χωρίων, δι' αἷς προτιμῶνται τόποι προπεφυλαγμένοι ἀπὸ τοῦ ἡλίου, τοῦ ἀνέμου καὶ τοῦ κοινορτοῦ καὶ κείμενοι μακρὰν οἰνοπωλείων ἢ ὁμοίων ἐργαστηρίων. Μετὰ 2—3 ὥρων πορείαν γίνεται μακροτέρα ἀνάπαυλα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ παιδιά ὑποφέρουσι συνήθως ἐκ τῆς δίψης δὲν νομίζομεν περιττὸν καὶ πάλιν νὰ συστήσωμεν, ὅπως αὐστηρῶς ἐπιβλέπωνται αὐτὰ μήπως πῶσιν ἰδρωμένα ὕδωρ, ἢ κατὰ τὴν πορείαν καὶ τὰς βραχείας ἀναπαύλας οἰνοπνευματώδη ποτά. Καὶ πρὸ τοῦ προγεύματος δὲ καὶ πρὸ τοῦ γεύματος γίνεται μικρά τις ἀνάπαυλα, καθ' ἣν καταλλήλως ἀπασχολοῦνται οἱ μαθηταί. Μετὰ τὸ γεῦμα δὲ γίνεται ἀνάπαυσις διαρκοῦσα πλέον τῶν δύο ὥρων. Κατὰ ταύτην ὁ μὲν διορθοῖ τὰς συλλογὰς του, ὁ δὲ γράφει ἐπιστολάς, ὁ δὲ συμπληροῖ τὰς σημειώσεις του, ὁ δὲ—κοιμᾶται. Τὴν τρίτην δὲ ὥραν ἢ τὴν τετάρτην μ. μ. (ἀναλόγως τῆς ὥρας τοῦ ἔτους) ἀρχεται ἡ περαιτέρω πορεία. Ἐὰν ἡ ἐκδρομὴ διαρκέσῃ πλέον τῶν 4 ἡμερῶν μετὰ μεσημβρίαν τῆς τρίτης ἡμέρας δὲν γίνεται πορεία. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμιημερήσιον ταύτην ἀνάπαυλαν δὲν πρέπει νὰ καταπονηθῶσι πνευματικῶς οἱ μαθηταί.

Διανυκτέρευσις.—Ἀφ' οὗ φθάσωσιν οἱ μαθηταί εἰς τὸν τόπον τῆς διανυκτερεύσεως ἀποθέτουσι τὰ ἐπανωφόρια καὶ τὰς συλλογὰς, νίπτουσι τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον καὶ μετὰ 15—20' λεπτὰ παρακάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν μετὰ πρόσκλησιν τοῦ διευθύνοντος τὴν ἐκδρομὴν. Τὸ δεῖπνον δὲν πρέπει νὰ παρατίθῃται πολὺ ἀργά· καὶ κατὰ μὲν τὸ γεῦμα δυνατόν μόνον ψυχρὰ φαγητὰ νὰ παρατίθενται, ἀλλὰ τὸ δεῖπνον εἶναι ἀνάγκη καὶ θερμὸν καὶ ἄφθονον νὰ εἶναι. Μεθ' οὗ ἐπακολουθεῖ συναναστροφή παιδρὰ, καθ' ἣν συνομιλία εὐχάριστος, ἀπαγγελία ἀστειῶν ποιημάτων, χαριτολογίαι, κατάλληλα ἅσματα, τερπναὶ διηγήσεις καὶ ἀνέκδοτα συντομεύουσι τὸν μετὰ τὸν δεῖπνον χρόνον. Δυνατὸν δὲ καὶ παρατηρήσεις τῶν ἀστέρων καὶ διδασκαλία περὶ τῶν ἀστερισμῶν νὰ γίνῃ. Προσέτι δέ, ἂν εἶναι ἀνάγκη, λαμβάνεται φροντίς καὶ διὰ τὰ τρόφιμα τῆς ἐπομένης ἡμέρας.

Καθ' ἐκάστην ἐσπέραν οἱ μετέχοντες τῆς ἐκδρομῆς καθηγηταὶ συσκέπτονται περὶ τῆς κατὰ τὴν ἡμέ-

ραν ἐκείνην διεξαγωγῆς τῆς ἐκδρομῆς· αἱ συσκέψεις αὗται ἀποτελοῦσιν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν παιδαγωγικὸν ἀπολογισμὸν ἐκάστης ἡμέρας. Αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκδρομῆς, τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, τὴν συμπεριφορὰν τῶν μαθητῶν κτλ. Μετ' αὐτὴν ἴσως κριθῇ ἀναγκαῖον νὰ προσκληθῇ μαθητῆς τις καὶ νὰ τῷ γίνωσι παρατηρήσεις. Ὁ διευθύνων δὲ τὴν ἐκδρομὴν σημειοῖ ἐν τῷ σημειωματάρῳ του τὰ συμπεράσματα τῆς συσκέψεως, ἵνα ταῦτα ἔχῃ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἐξεργασίαν τῶν τῆς ἐκδρομῆς. Καὶ ἂν δὲ εἰς μόνος καθηγητῆς εἶναι ἐν τῇ ἐκδρομῇ πρέπει καθ' ἐκάστην ἐσπέραν νὰ σκέπτηται περὶ τῶν κατ' αὐτὴν καὶ νὰ κρατῇ τὰς ἀναγκαίας σημειώσεις.

Οἱ μετέχοντες τῆς ἐκδρομῆς πρέπει νὰ κατακλί- νωνται ἐνωρίς. Εἶναι δ' ἀπαραίτητον πάντες μαθηταὶ καὶ καθηγηταὶ νὰ κοιμῶνται ἢ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθρῇ φωτιζομένη ἢ ἂν τοῦτο μὴ εἶναι δυνατόν ἐν δωματίοις συνεχόμενοις, ἐν ἐκάστῳ τῶν ὁποίων καὶ ἂν εἰς κοιμᾶται καθηγητῆς. Πρὸ τοῦ ὕπνου δὲ εἶναι ἀναγκαῖότατον πάντες νὰ πλύνωσι καλῶς τοὺς πόδας των καὶ νὰ σπογγίσωσιν αὐτοὺς ἐπιμελῶς· καὶ ἂν δὲ τις οὐδεμίαν κόπῳσιν αἰσθάνηται καὶ τότε ὠφελεῖ ἡ τῶν ποδῶν πλύσις. Πρὸ τῆς κατακλίσεως γίνεται κοινὴ προσευχή, μεθ' ἣν ἀπόλυτος ἡσυχία πρέπει νὰ ἐπικρατήσῃ. Οἱ παῖδες ἰδίως κατὰ τὴν πρώτην νύκτα, καθ' ἣν δὲν αἰσθάνονται ἀρκετὴν κόπῳσιν, παντοίους ἀστείους λόγους ἀπευθύνουσι πρὸς ἀλλήλους· ὁ διευθύνων δὲ πρέπει φιλικῶς καὶ ἡπίως νὰ προλαμβάνῃ πᾶσαν διατάραξιν τῆς ἡσυχίας τῶν μαθητῶν. — Κατὰ τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν δίδει ὁ διευθύνων τὸ σημείον τῆς ἐξεγέρσεως· ἐντὸς ὅσον τὸ δυνατόν βραχυτάτου χρόνου ἐτοιμάζονται οἱ μαθηταί, λαμβάνουσι τὸν πρωϊνὸν καφὲ καὶ ἀμέσως παρατάσσονται ἔτοιμοι πρὸς ἀναχώρησιν· μετὰ κατάλληλον δὲ προσευχὴν, φαιδροὶ καὶ ψάλλοντες ἐμβατηρίον τι ἀναλαμβάνουσι τὴν πορείαν αὐτῶν.

Ἐπεξεργασία τῶν ἐν τῇ ἐκδρομῇ παρατηρήσεων. — Αὕτη ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἐν τῇ ἐκδρομῇ γενομένης ἐργασίας. Ὡς δ' ἡ παρασκευή τῶν ἐν τῇ ἐκδρομῇ διδαχθησομένων μαθημάτων κυρίως ἐπὶ τῆς προηγουμένης διδασκαλίας στηρίζεται, οὕτω καὶ ἡ μετὰ τὴν ἐκδρομὴν ἐπεξεργασία τῶν ἐκ ταύτης διδαγμάτων πρέπει μετὰ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίας στενῶς νὰ συνδέηται. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἐκ πολυημέρου ἰδίᾳ ἐκδρομῆς ἐντυπώσεις εἶναι λίαν ποικίλαι, ὅπως μὴ μένωσιν αὗται ἀπομεμεινωμέναι σειραὶ παραστάσεων, ἀλλὰ καταλλήλως μετὰ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ ἐργασίας συνδεθῶσι καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν χρησιμεύσωσιν, εἶναι ἀνάγκη διττὴ ἐργασία νὰ γίνῃ.

1. Μετὰ τὴν ἐκδρομὴν πρὸς διασάφησιν καὶ ἐνίσχυσιν τῶν κτηθεισῶν παραστάσεων πρέπει νὰ ἀφιερῶθῃ χρόνος τις. Αἱ σημειώσεις τῶν πρὸ τῆς ἐκδρομῆς γενομένων μαθημάτων καὶ τῶν κατὰ ταύτην παρατηρήσεων συμπληροῦνται, ἐκτίθενται καταλλήλως καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιθεωροῦνται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ, ἵνα μετὰ χρόνον χρησιμεύσωσιν ἢ πρὸς σύνδεσιν μετ' ἄλλης διδασκαλίας ἢ πρὸς αὐτοτελὲς ἐργασίαν. Ἐκτὸς τούτου οἱ χάρται συμπληροῦνται, ἀρξάμεναι ἰχνο-

γραφίαι περατοῦνται, αἱ συλλογαὶ μελετῶνται καὶ τοποθετοῦνται κτλ. Κατὰ τὴν ἰδίαν δὲ ταύτην ὥραν γίνεται καὶ συζήτησις περὶ τῆς ἐκ τῆς ἐκδρομῆς κτηθείσης διὰ τὸν μετὰ ταῦτα βίον ἐμπειρίας, καὶ ἐν τέλει γίνονται ὑπὸ τοῦ διευθύναντος τὴν ἐκδρομὴν παρατηρήσεις περὶ τῆς ἐν ταύτῃ διαγωγῆς ὠρισμένων μαθητῶν.

2. Ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν διαφόρων μαθημάτων ἐν τῷ σχολείῳ πρέπει, ὡς ἰσχυρίζεται εὐκαιρία, νὰ συνδέωμεν τὰς μεταδιδόμενας εἰς τοὺς μαθητὰς γνώσεις πρὸς τὰς ἤδη διὰ τῆς ἐκδρομῆς κτηθείσας παραστάσεις, οὕτως πολυτιμώτατον ὕλικόν, ὡς καὶ πρότερον εἴπομεν, πρὸς τὴν πλήρη τῶν μαθημάτων κατανόησιν καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐπίδοσιν.

Ὀλίγας μετὰ τὴν ἐκδρομὴν ἡμέρας ὁ διευθύνων ταύτην συντάττει περὶ αὐτῆς ἔκθεσιν, ἣν καταχωρίζει ἐν ἰδίῳ ἐπὶ τούτῳ βιβλίῳ φυλακτομένῳ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ σχολείου· ἐν ταύτῃ δὲ περιέχεται 1) σύντομος ἀναγραφὴ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκδρομῆς· 2) συνοπτικὴ ἔκθεσις τῶν κατὰ ταύτην γενομένων παρατηρήσεων καὶ διδασκαλίας· 3) παρατηρήσεις τῶν φυσικῶν προδιαθέσεων ἢ καὶ τοῦ χαρακτῆρος διαφόρων μαθητῶν· 4) παιδαγωγικαὶ καὶ ἰδίᾳ διδακτικαὶ παρατηρήσεις· 5) ἐκ τῆς πείρας δοκιμασθεῖσαι παρατηρήσεις περὶ τοῦ τρόπου τῆς διευθύνσεως καὶ διεξαγωγῆς τῶν ἐκδρομῶν. Αἱ δύο τελευταῖαι περιπτώσεις εἶναι λίαν σπουδαῖαι ὡς πρὸς τὴν τελειοτέραν διοργάνωσιν καὶ διαμόρφωσιν τῶν σχολικῶν ἐκδρομῶν.

II. Βαλάκης

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑΙ

Ἡ σχολικὴ φοίτησις

Ὅπως εἰς τὰ πλεῖστα πεπολιτισμένα κράτη, οὕτω καὶ ἐν Γερμανίᾳ ἡ φοίτησις εἶναι ὑποχρεωτικὴ, αἱ δὲ σχολικαὶ ἀρχαὶ φροντίζουσιν ἵνα ὁ νόμος τηρηθῇ αὐστηρῶς. Ἐὰν παιδίον τι ἀπουσιάσῃ καὶ ἡ ἀπουσία αὕτη δὲν δικαιολογηθῇ ἀποχρώντως, ὁ γονεὺς αὐτοῦ κατὰ πρῶτον τιμωρεῖται διὰ προστίμου μικροῦ μὲν ἀλλ' ἀναποφεύκτου· ἐὰν δὲ ὁ παῖς ἀπουσιάσῃ καὶ πάλιν «καθ' ὑποτροπὴν» ὁ γονεὺς τιμωρεῖται διὰ... φυλακίσεως! Εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ σχολικαὶ ἀρχαὶ σπανίως εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιβάλωσι τὴν ποινὴν ταύτην, διότι ἡ ἐξίς τοῦ ἀποστέλλειν τακτικῶς τὰ τέκνα εἰς τὸ σχολεῖον ἀπεκτήθη ἤδη καὶ ἡ στρατιωτικὴ πειθαρχία διατηρεῖται καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἐν τοῦτοις δὲν πρέπει νὰ ὑποπτευθῶμεν ὅτι ἐν Γερμανίᾳ, ὅπως εἰς τόσα ἄλλα κράτη, ἡ σπάνις τῶν προστίμων δηλοῖ ὅτι ὁ νόμος περὶ ὑποχρεωτικῆς φοιτήσεως μένει γράμμα νεκρόν· τούναντίον πᾶσαι αἱ σχετικαὶ διατάξεις ἐφαρμόζονται ὅταν δοθῇ ἀφορμὴ καὶ μάλιστα μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς αὐστηρότητος.

Ἄλλ' ἡ ὑποχρεωτικὴ φοίτησις ἐκτείνεται καὶ πέραν τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἰσχύει δηλ. καὶ διὰ τὰ λεγόμενα «σχολεῖα τελειοποιήσεως» εἰς τὰ ὁποῖα

φοιτῶσι νέοι ἐργάται, ἡ μαθητευόμενοι τεχνῖται, οἵτινες ἀπεφοίτησαν ἤδη ἐκ τοῦ δημοτ. σχολείου καὶ ἄγουσιν ἡλικίαν 14—17 ἐτῶν· εἰς πολλὰς χώρας τῆς Αὐτοκρατορίας, ὡς ἐν Σαξωνίᾳ, ἡ φοίτησις εἰς τὰς σχολὰς ταύτας εἶναι υποχρεωτικὴ ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ εἰς τὰ δημοτ. σχολεῖα. Μεταχειρίζονται δὲ διὰ τοὺς ἀπουσιάζοντας μαθητὰς τὸ ἐξῆς λίαν χαρακτηριστικὸν μέσον· οἱ διδάσκαλοι ἀποστέλλουσι τὸν ἐπιστάτην τοῦ σχολείου, καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἓνα ἀστυφύλακα διὰ νὰ πρσαγάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον τὸν ἀπουσιάζοντα· τὸ μέσον τοῦτο ἤθελε φανῇ λίαν ἀντιδημοτικὸν εἰς τοὺς πολίτας ἄλλων κρατῶν, ἀλλ' ἐν Γερμανίᾳ τὸν ἀπουσιάζοντα μαθητὴν μεταχειρίζονται ὅπως τὸν λιποτάκτην στρατιώτην, δηλ. τὸν ἐπαναφέρουσιν ὑπὸ συνοδείαν εἰς τὸν στρατῶνα.

Ἀλλὰ τοῦ δὲ πάλιν, ὡς ἐν Λειψίᾳ, ἡ ἀστυνομία δυνάμει τῶν υποχρεωτικῶν δηλώσεων αἵτινες γίνονται εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν μετοικούντων, ἀπειθύνει κατὰ μῆνα εἰς τοὺς διευθυντὰς τῶν «σχολείων τελειοποιήσεως» κατὰλογον τῶν παιδῶν οἵτινες νεωστὶ μετέβησαν εἰς τὴν συνοικίαν καὶ οἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας των εἶναι εἰσέτι ὑπόχρεοι πρὸς φοίτησιν· διεξάγεται δηλαδὴ κυριολεκτικῶς πρόωρός τις στρατολογία.

Ἐὰν διὰ τοιούτων κανονισμῶν ὁ Γερμανόπαις δὲν ἀπέκτα τὴν ἔννοιαν τῆς τάξεως, τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰς ἀρχάς, καὶ τὸ αἶσθημα τῆς πειθαρχίας, θὰ ἐπράπε βεβαίως νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀτίθαστος καὶ ἀνεπίδεκτος ἀγωγῆς· ἀλλὰ τὰ πράγματα δεικνύουσιν ὅτι οὗτος τιθασσεύεται ταχέως διὰ τῆς τοιαύτης δραστηριότητος ἐκγυμνάσεως καὶ ὅτι ἀφοῦ ἅπαξ ἡ ἐξίς ἀποκτηθῇ παραμένει καθ' ὅλον τὸν βίον.

Γενικὸς χαρακτῆρισμὸς Γερμανικοῦ σχολείου

Ὁ Γερμανὸς μαθητὴς παρευόμενος εἰς τὸ σχολεῖον ἔχει καὶ αὐτὸς τὰ ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ του· βαίνει ἀρκετὰ βραδέως· φορῶν συνήθως στρογγύλον πηλίκιον, τὸ ὁποῖον ἔχει διάφορα χρώματα ἀναλόγως τῆς τάξεως ἢ τοῦ σχολείου του· ἐπὶ τῶν νώτων φέρει τὸν μαθητικὸν σάκκον ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχονται τὰ βιβλία του, τὰ τετράδια καὶ τὰ λοιπὰ χρειώδη· ἀπὸ τῆς ἀρδωσίας πλακὸς του κρεμᾷ ἐξαρτῶν διὰ νήματος μικρὸν σπόγγον, τὸν ὁποῖον ὀφείλει νὰ διαθρέξῃ ἀναχωρῶν ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι ἄλλως θέλει τιμωρηθῇ κατὰ τὴν ἀφίξίν του εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς ὁ στρατιώτης ὁ λησμονήσας νὰ ἀλείψῃ δι' ἐλαίου τὸ ὄπλον του.

Ἐν δὲ τῷ σχολείῳ, ἅμα τῇ κρούσει τοῦ κώδωνος οἱ μαθηταὶ τάσσονται εἰς δύο στίχους καὶ μετὰ τὸ παράγγελμα «ἐμπρός, μάρος» περιφέρονται ἐν στρατιωτικῷ βήματι εἰς τὴν τάξιν των ἐνῶ συγχρόνως ψάλλουσι σχολικόν τι ἐμβατήριον· ἐν Γερμανίᾳ ὁμολογουμένως ψάλλουσι πολὺ ἔν τε ταῖς οἰκογενεαῖς καὶ ἐν τῷ σχολείῳ, γερμανικὸν δὲ γνωμικὸν λέγει· ὅτι· «οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσιν ἄσματα». Ὅταν δ' ἕκαστος μαθητὴς φθάσῃ παρὰ τὴν θέσιν του σταματᾷ ἀποτόμως καὶ περιμένει τὸ σύνθημα τοῦ διδασκάλου ἵνα ἀρχίσῃ ἢ ἀπὸ κοινῆς προσευχῇ μετ' αὐτὴν πάντες οἱ μαθηταὶ καθίζουσιν εἰς τὰ θρανία εὐθὺς ὡς δοθῇ πάλιν τὸ ὠρισμένον σύνθημα

ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, καὶ μένουσιν τοῦ λοιποῦ ἀκίνητοι εἰς τὰς θέσεις των.

Ὅταν ὁ διδάσκαλος ἔχῃ νὰ ἐκθέσῃ τι οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν ἀπόλυτον ἀκίνησιν· ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον τοῦ ὁποίου ὁ πούς ἢ ἡ χεὶρ δὲν εἶναι εἰς τὴν γραμμὴν! ἄμεσως τῷ ἀπειθύνεται κεραυνοβόλος παρατήρησις· τὸ παράστημα ἐν γένει πρέπει νὰ εἶναι ἄμεπτον· πρέπει νὰ κáθηται καλῶς, νὰ ἔχῃσι τὸν κορμὸν ὀρθῶν, τὰς χεῖρας διεσταυρωμένας ἐπὶ τοῦ θρανίου, τὰ δὲ νῶτα ἐστηριγμένα ἐπὶ τοῦ ἐρείσινώτου· οὐδεμίαν νωχέλιαν ἐπιτρέπεται, οὔτε τὰ νῶτα κεκυφῶτα, οὔτε οἰαγκῶνες ἐστηριγμένοι· ἐκπλήσσεται τις λίαν παρατηρῶν τὴν ἀπίστευτον ἀντοχὴν ἣν ἐπιδεικνύουσιν τόσον μικρὰ παιδάκια ἀκουράστως τηροῦντα ταύτην τὴν οἰονεὶ ἀγαλματώδη ἀκίνησιν.

Ὅταν δὲ πρόκηται νὰ κάμωσι χρῆσιν βιβλίου τινός, ἢ τετραδίου, ἢ τῆς γραφίδος, κ.τ.λ. ὁ διδάσκαλος δι' εἰδικοῦ παραγγέλματος θὰ κανονίσῃ τὰς συγχρόνους κινήσεις τῶν μαθητῶν· οὕτως εἰς τὸ παράγγελμα· Ἀναλάβετε τὰ τὰ βιβλία σας, πάντες μετ' ἀξιοσημείωτου συγχρονισμοῦ ἐξάγουσι τὰ βιβλία ἐκ τῶν σάκκων, εἰς δὲ τὸ παράγγελμα· Ἀνοίξατε, εἰς τὴν σελίδα..., πάντες ἀνοίγουσιν αὐτὰ εἰς τὴν ὀρισθεῖσαν σελίδα. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοσημείωτον ἦτο ἐκεῖνο ὅπερ εἶδον πολλάκις κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς καλλιγραφίας ἐν τινι ἀξιολόγῳ προτύπῳ δημοτικῷ σχολείῳ προσηρητημένῳ εἰς Διδασκαλεῖον· οἱ μαθηταὶ, ἡλικίας 6—8 ἐτῶν, ἔγραφον ἐν βυθμῷ, τηρουμένου τοῦ χρόνου ὑπὸ τοῦ διδασκάλου κτυπῶντος διὰ μικροῦ ῥαβδίου ἐλαφρῶς τὴν τράπεζαν· εἰς ἕκαστον κτύπον πάντες οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως ἔγραφον μίαν παχεῖαν ἢ μίαν λεπτήν γραμμὴν ἐνός γράμματος· οὕτως τὸ γράμμα ι ἐγράφετο εἰς ἓνα χρόνον καὶ δύο κινήσεις, τὸ δὲ γράμμα η εἰς 2 χρόνους καὶ 4 κινήσεις. Τὸ θέαμα δὲ πασῶν τῶν γραφίδων ἐκτελουσῶν τὴν αὐτὴν κίνησιν κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν μοὶ ἐπρόξενεν λίαν εὐχάριστον διασκέδασιν· ἐνόμιζον ὅτι ἐβλεπον γυμναζόμενον λόχον στρατιωτῶν ἐχόντων λόγχην ἐφ' ὀπλου! (ἔπεται συνέχεια)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ὁ Ναὸς τοῦ Ἀγ. Τίτου

Τῇ 6 Ὀκτωβρίου ἐτελείωσεν ἡ ἀνασκαφὴ καὶ ὁ καθαρισμὸς τοῦ ἐν Γόρτυνι Μητροπολ. ναοῦ τοῦ Ἀγ. Τίτου, οὗτινος ἀπεκαλύφθη τὸ ἐσωτερικὸν πλὴν τῆς κόγχης· ὁ ναὸς οὗτος ἀποτελεῖ σπουδαῖον καὶ μοναδικὸν ἐν Κρήτῃ βυζαντινῶν μνημεῖον· ἦτο μέγα οἰκοδόμημα ἐκτισμένον ὅλον διὰ μεγάλων ὀγκολίθων ἐξηγμένων ἐκ τοῦ Λαθυρίνθου καὶ τοῦ παρὰ τὴν Πλώραν λατομείου, ἀπετέλει δὲ Ἑλληνικὸν σταυρὸν· τὸ ἱερόν αὐτοῦ εἶχε 3 κόγχας ὧν ἡ μεσαία μεγαλυτέρα καὶ 3 βωμοὺς, παρ' ἐκάτερον δὲ τῶν 2 παρεκκλησιῶν ὑπῆρχε ὡμάτιον τετράγωνον μετὰ στέγην καμαρωτὴν ὧν τὸ ἕτερον διατηρεῖται σφῶν· ὁ σηκὸς διηρεῖτο διὰ 2 σειρῶν κίωνων καὶ καμαρῶν εἰς 3 ναῦς ὧν ἡ μεσαία πλατυτέρα.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ξανθοῦδίδου ὁ ναὸς θὰ

ἐπαθεν πάντως σπουδαίαν βλάβην κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τῶν Ἀράβων το 823, βεβαίως ὅμως θὰ ἀνεκαίνισθη καὶ ἦτο ἐν χρήσει καὶ κατόπιν ἦτοι μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς Κρήτης ὑπὸ τοῦ Φωκά το 960 καὶ ἐπὶ ἐνετοκρατίας· τοῦτο δ' ἐξάγεται καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων ἀνακαίνισεων καὶ μετατροπῶν καὶ ἐκ τῶν σωζομένων ὀλίγων λειψάνων τοιχογραφιῶν αἱ τινες φαίνονται ὅτι ὅν εἶναι τῆς πρώτης ἐποχῆς τοῦ ναοῦ.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς Ἐνετοκρατίας πιθανῶς, βεβαίωτατα δὲ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ ναὸς εἶχε καταρρεῖσαι καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ πλοῦσιου ὕλικου διηρπάγη, ἐντὸς δὲ τοῦ σηκοῦ ἐκτίσθησαν ἰδιωτικὰ οἰκήματα ὧν οἱ ἔλκενοι τοῖχοι ἀποκαλυφθέντες παραμορφοῦσι τὸ ἀρχικόν τοῦ ναοῦ σχῆμα.

Εὐρήματα ἐντὸς τοῦ ναοῦ εὐρέθησαν τὰς: τεμάχιον ἀρχαῖα Ἑλλ. ἐπιγραφῆς ἀλλοχούθην ἐνταῦθα κοιμισθεῖσας· πλῆξ μεγάλη μαρμαρίνη εἰς 5 τεμάχια φέρουσα σταυρὸν ἀνάγλυφον ἐν μέσῳ κλάδων καὶ φυλλωμάτων· πολλὰ τεμάχια μαρμαρίνα ποικιλτὰ ἐκ τῆς ἀρχαίας τοῦ ναοῦ διακοσμῆσεως· ἐπίθημα βυζαντιανοῦ κιονοκράνου μὲ σταυρὸν καὶ μονόγραμμα.

Τὸ σημαντικώτερον ὅμως εὐρημα εἶναι σωρὸς χαλκῶν καὶ ὀρειχαλκίων ἀντικειμένων, ἐκ τῆς σκευοθήκης τοῦ ἀρχαίου ναοῦ, τὰ ὅποια εὐρέθησαν ἐντὸς λάκκου ἐσκαμμένου ἐν τῷ παπέδῳ τοῦ ναοῦ εἰς τὴν νοτίαν ναῦν. Τὰ σκεύη ταῦτα θὰ εἶχον κρυφθῇ ἐκεῖ εἰς ἐποχὴν ἀνωμαλιῶν, ἡμελήθησαν δὲ κατόπιν· τὰ σπουδαιότερα τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐχόντων βάρος 50 ὀκάδων περίπου εἶναι τὰ ἑξῆς: 2 σταυροὶ ὀρειχαλκίνοι· εἴκοσι ὀκτὼ κύκλοι διαφόρου μεγέθους ἀνήκοντες πιθανῶς εἰς πολυκάνδυλον· μία φιάλη χαλκῇ μετὰ λαβῆς· ἐν δοχείῳ χαλκοῦν ἀπολήγον εἰς ὀξὺ μετὰ σκεπάσματος· ἐν κυλινδρῶν ἀντικείμενον διάτρητον· μία φιάλη παχεῖα· 4 βάσεις λαβάρων ἢ σταυρῶν· μία οὐρίαχος λαβάρου ἢ σταυροῦ· διάφορα ἄλλα χαλκᾶ ἀντικείμενα. Μικρὸν περραιτέρω εὐρέθη ἐντὸς τῆς γῆς πῖθος σώας μετρίου μεγέθους, κενὸς, ἔχων μόνον εἰς τὸν πυθμῆνα τὰς 3 βάσεις τῶν λαβάρων· πιθανὸς ἐν τῷ πύθῳ τούτῳ ἦσαν κεκρυμμένα τὰ πολυτιμότερα σκεύη τὰ ὅποια ἐξήχθησαν παρελθόντος τοῦ κινδύνου.

Μυκηναῖκοι τάφοι ἐν Φαιστῷ.

Ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου ἐ. ἐ. δοθείσης ἀφορμῆς ἐκ τινων χαλκίων ἀρχαίων ἀντικειμένων (1) εὐρεθέντων κατὰ τύχην ὑπὸ κυνηγοῦ ἐπὶ τινος γηλόφου παρὰ τὸ χωρίον Καλύβια, πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως Φαιστού, ἤρχισαν ἐκτελούμεναι ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν τοῦ ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Στ. Ξανθοῦ διδοῦ ἀνασκαφαὶ δι' ὧν ἀνεκαλύφθη τὸ ἀρχαῖον Μυκηναῖκόν νεκροταφεῖον τῆς Φαιστού· περὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἀνασκαφέντων 7 τάφων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς εὐρημάτων ὁ κ. Ξανθοῦ διδῃς ἀναφέρει τὰ ἑξῆς:

(1) Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα παραδοθέντα εἰς τὸν ἐπαρχεῦοντα ἀπεστάλησαν εἰς τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου καὶ εἶναι: στεφάνη ὀρειχαλκίνη χυτῇ, 4—5 τεμάχια λέθητος, τρίτων θαλάσσιος (ὁ κοινῶς καλούμενος «κουργιαλὸς») ἐκ μαρμαροῦ κατεσκευασμένος, μέγα ἄγγετον μαρμαρίνον τεθραυσμένον, λύχνος ἢ μικρὸς βωμὸς ἐκ μέλανος λίθου, καὶ τινα ἄλλα μικρότερα ἀντικείμενα.

Ὁ Α' τάφος εἶναι λαξευτὸς στρογγύλος, διαμέτρου 5 1) 2 μέτρων καὶ ὥζεται κατὰ τὰ 2) 3 περίπου τοῦ κύκλου.

Ἐντὸς τοῦ τάφου ἦσαν τεθαμμένοι ἕξ νεκροὶ τοποθετημένοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ λεπτοῦ στρώματος ἄμμου φορητῆς εἰς δὲ μόνον κατέκειτο ἐπὶ στρώματος ἐκ λίθων μεγάλων, ἀποτελούντων εἶδος πεζούλας.

Ἡ σκαφὴ τοῦ τάφου, ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ διαλογὴ τῶν χωμάτων ἐγένοντο μὲ ὅλην τὴν ἀπαιτούμενην προσοχὴν καὶ πᾶσαν δυνατὴν προφύλαξιν, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβλέψιν τοῦ κ. ἐφόρου, διηρκεσε δὲ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Τὰ ἀνευρεθέντα κτερίσματα εἶναι ἀρκετὰ, ὅλα δὲ μικρὰ ἀντικείμενα, τὰ πλεῖστα τοῦ γυναικείου στολισμοῦ.

Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) 36 ψῆφοι ὕαλινοι διδοκιδεῖς ἐν σχήματι ῥοδάκων, ἀποτελοῦσαι περιδέραιον. 2) Λεπτὸς ῥόδαξ χρυσοῦς. 3) Πέταλα χρυσᾶ λεπτά φέροντα ἐγχάρακτον διακόσμησιν. 4) Κομβία ἢ ἄλοι ὧν αἱ κεφαλὰὶ εἶναι χρυσᾶ. 5) Μικρὰ λεπτά κομβία χρυσᾶ καὶ δύο μικρὰ διδοκάρια χρυσᾶ κοκκιωτὰ φέροντα ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας λεπτὴν κυαντὴν λίθον.

Παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐνὸς νεκροῦ, ὅστις θὰ ἦτο ἀνὴρ, εὐρέθησαν τέσσαρες θαυμάσιαι λίθοι Μυκηναῖκαί, ἐγγεγλυμμένοι (γαλόπετρες) ἐξ ὄνυχος ἡμιδιαφανοῦς, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία φέρει μέγαν ταῦρον, ἡ ἄλλη λέοντα σπαράσσοντα αἰγαγρον, ἡ τρίτη δύο ταύρους κυρίττοντας κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν καὶ ἡ τετάρτη λέοντα μετὰ λεοντιδέως σπαράσσουσαν αἰγαγρον.

Τὰ ἀνωτέρω κτερίσματα καὶ μάλιστα αἱ 4 λίθοι εἶναι ἐξόχου τέχνης καὶ ἐξαιρετικῆς σημασίας. Ἐκ τῆς ἑκατοντάδος τῶν Μυκηναϊκῶν λίθων οὗς κέκτηται τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου μόλις 2—3 δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτάς.

Β.) Μετ' ἀρκετὰς ἐρεῦνας ἀνευρέθη καὶ δεύτερος Μυκηναῖκός τάφος ὀλίγα βήματα ἀνατολικώτερον, ἐπίσης λαξευτός, ἀλλ' οὐχὶ στρογγύλος, ἀλλὰ τετράγωνος διπλοῦς, ἦτοι συνιστάμενος ἐκ τετραγώνου δωματίου, εἰς ὃ εἰσέρχεται τις διὰ θύρας ἐξ ἐτέρου λαξευτοῦ τετραγώνου δωματίου, ἐν εἶδει προδόμου.

Ἐν αὐτῷ, καθαρισθέντι εὐρέθησαν τρεῖς σκελετοὶ δεσπότες, παρὰ δὲ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἐνὸς τὰ ἑξῆς ἀντικείμενα: 1) Σφηκοτῆς χρυσοῦς, ἦτοι δακτύλιος ἐκ χρυσοῦ σύρματος περιελισσομένου δις (ψειδάκι), ὅστις ἐχρησίμευε πρὸς συγκράτησιν τῶν τριχῶν εἰς μίαν δέσμην. 2) ἀξιοθαύμαστος Μυκηναῖκός χρυσοῦς δακτύλιος φέρων ἐπιμήκη σφενδόνην ἐκ τοῦ αὐτοῦ μετάλλου, ἔχουσαν ἐγχάρακτον τὴν ἐξῆς θρησκευτικὴν παράστασιν: Πρὸ κίονος ἱεροῦ κάθεται γυνὴ (θεά), πρὸ αὐτῆς ζῶον κυνοκέφαλον (ὁ Αἰγύπτιος θεὸς Ἄνουβις), καὶ πέραν τούτου εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον γυνὴ Μυκηναῖα φέρουσα τὴν πλουσίαν στολιδωτὴν ἐσθῆτα καὶ ἀνατείνουσα τὴν δεξιάν ἐν σχήματι προσευχῆς.

Ὁ δακτύλιος οὗτος εἶναι εὐρημα μοναδικὸν ἐν Κρήνῃ, ἀνεκτιμήτου ἀξίας, μόνον δ' ἐν Μυκῆναις εἰς τοὺς βασιλικοὺς τάφους εὐρέθησαν τοιοῦτοι.

Ὁ Γ' τάφος εἶναι μικρὸν δωμάτιον ἀκανόνιστον οὐ τὰ χῶματα ἔχουν καταρρεῦσαι ἐντελῶς· εἶναι πενιχρὸς περιέχων μόνον 3 Μυκ. ἄγγεα εἰς τεμάχια· εἰς τὸ ἐν ἄκρον ἔχει καὶ βόθρον ἀδαθῇ περιέχοντα τὰ ὅσα πολλῶν νεκρῶν. Ἦτο ἄρα μνημα πτωχῆς οἰκογενείας.

Ὁ Δ' καὶ Ὁ Ε' εὐρέθησαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ γηλόφου παρὰ τὴν Ν. πλευράν.

Ἦνοίγετο διάδρομος μακρὸς καὶ πλατύς μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Α. πρὸς Δ κατὰ μῆκος τῆς νοτίας ὁφρύος τοῦ γηλόφου· ἐκ τοῦ διαδρόμου τούτου

εισέρχοντο εις τοὺς 2 τάφους εις μὲν τὸν Δ' ἀμέσως εις δὲ τὸν Ε' δι' ἄλλου μικροῦ διαδρόμου· ὁ τελευταῖος οὗτος τάφος ἦτο δωμάτιον ἐπιμνηκε λαξευτὸν θολωτὸν οὐχὶ πολὺ κανονικόν, καὶ περιεῖχε μόνον συντρίμματά τινα πηλίνων ἀγγείων καὶ χαλκᾷ τινα λείψανα ἀνευ ἑτέρου κτερίσματος.

Κατ' ἀντίθεσιν ὅμως ὁ Δ' τάφος ἦτο πλουσιώτατος εις πολὺτιμα καὶ μοναδικὰ κτερίσματα. Οὗτος ἦτο μικρὸν δωμάτιον λαξευτὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔχει ὀρυχθῆ λάκκος ὀρθογώνιος βάθους 2 μέτρων μὲ διεύθυνσιν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ὁ λάκκος ἐσκεπάσθη διὰ 5 μεγάλων πλακῶν καὶ ἐκαλύφθη διὰ χώματος, ἀνευ δὲ αὐτοῦ εις μίαν γωνίαν τοῦ ἀρχικοῦ δαπέδου τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου ἐκαίετο λυχνία ἐκ μέλανος λίθου μονόμυξος ὕψους 0,35 μ. εὐρεθεῖσα κατὰ χώραν τὰ τοιχώματα τοῦ λάκκου σαθρωθέντα κατέρρευσαν, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ αἱ ἐπικείμεναι πλάκες καὶ ὁ τάφος ἐκαλύφθη διὰ χώματος. Ἐντὸς τοῦ μνήματος ἦτο τεθαμμένος εις μόνον νεκρὸς ἔχων τὴν κεφαλὴν πρὸς Ν. καὶ τοὺς πόδας πρὸς Β. Ὁ σκελετὸς ἦτο σεσηπώς, μόνον δὲ ὀδόντες τινες εὐρέθησαν στερεοί· ἐκ τῶν εὐρεθέντων κτερισμάτων φαίνεται ὅτι ἦτο τεθαμμένη γυνὴ ἀνήκουσα εις πλούσιον γένος.

Τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου ἦσαν: 1) ὕδρια χαλκῇ ὕψους 0,33 μ. εὐρεθεῖσα εις τὴν μέσον τοῦ τάφου ἀκέραια ἀλλὰ συντεθεισά ἐκ τῆς πίεσεως. 2) δύο ἄλλα μεγάλα χαλκᾷ ἀγγεῖα ἐφθαρμένα ἐκ τῆς κατιώσεως καὶ εις τεμάχια. 3) πολὺτιμον περιδέραιον ἐκ 50 χρυσῶν ψήφων αἰτίνες ἔχουσι σχῆμα ὀρθογώνιον καὶ ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐπιφανείας φέρει ἐκάστη ἐκκρουστον παράστασιν τοῦ θαλασσίου μαλακίου «ναυτίλου». Αἱ ψῆφοι τιθέμεναι κατὰ σειρὰν ἀποτελοῦσιν ὅρμον μήκους 0,75 μ. 4) χρυσοῦς δακτύλιος ἀποτελούμενος ἐκ πλατέος κρίκου καὶ μεγάλης ἀμυγδαλοειδοῦς σφενδόνης ἐπίσης χρυσῆς. Ἀμφότερα ἦσαν κεκοσμημένα διὰ κοκκιδώσεως (granulation) καὶ ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας ἦσαν χειμευτὰ (σμαλνωμένα) διὰ λίθου λευκῆς καὶ κυανῆς (émail cloisonné), τὸ πλεῖστον ὅμως τῆς σμαλτώσεως εἶναι ἐφθαρμένον. 5) ἕτερος χρυσοῦς δακτύλιος μὲ πλατεῖαν τὴν τε σφενδόνην καὶ τὸν κρίκον, ἀλλὰ λεπτός. Ἡ σφενδόνη ἐκαλύπτετο διὰ σαλῶδους κυανῆς μάχης ἡμιεφθαρμένης. 6) ἄλλος χρυσοῦς δακτύλιος λεπτὸς κτερισματικὸς ἐφθαρμένος. 7) πολλὰ μικρὰ ψῆφοι χρυσαῖ ἀποτελοῦσαι ἄλλο μικρὸν περιδέραιον. 8) ἑκατοντάδες ψήφων ἐξ ἐλέφαντος 3—4 ποικιλιῶν ἀκέραιαι καὶ τεθραυσμέναι. 9) ἑκατὸν περίπου ψῆφοι 2—3 μεγεθῶν ἐκ λίθου ἐρυθροῦ στρογγύλαι καὶ μὲ γραμμικὴν διακόσμησιν. 10) ἑκατοντάδες στρογγύλων ψήφων ἐξ ὑαλίνης μάχης (πάστας) σεσαθρωμένοι. 11) μία σφαῖρα διάτρητος ἐξ ὀρείτου λευκοῦ κρυστάλλου μεγέθους λεπτοκαρῶν. 12) ἕτερά τινες ψῆφοι λίθιναι καὶ κρυστάλλιναι μεμονωμένα. 13) 3 χαλκᾷ κάτοπρα. 14) ἐγγεγλυμένη μυκτὴν φακοειδὴς λίθος (γαλόπετρα) φέρουσα λέοντα βαδίζοντα· ὑπὲρ τὴν ράχιν αὐτοῦ κεφαλὴ αἰγᾶρου καὶ ἄλλη ὁμοία μικροτέρα ὑπὸ τὴν κοιλίαν, πρὸ δὲ τῆς κεφαλῆς τοῦ λέοντος βέλος.

Παράδοξος εἶναι ἡ εὐρεσις τοσαύτης πληθώρας ὀρμων. Οἱ πλεῖστοι ὅμως τούτων καὶ μάλιστα οἱ ἐξ εὐτελεστέρου ὕλικου δὲν ἦσαν ἐπὶ τοῦ νεκροῦ ἀλλὰ συσσωρευμένοι εις τὰς 4 γωνίας τοῦ τάφου, ἐξ οὗ ὁ κ. Ξανθοῦδιδης εἰκάζει ὅτι δὲν ἀνῆκον πάντες εις τὴν νεκρὴν, ἀτε ἄλλως ἀποτελοῦντες βάρος δυσφόρητον, ἀλλ' ὅτι κατὰ τὸν ἐνταφιασμὸν αἱ οἰκοῖαι γυναῖκες ἢ φίλοι ἐπέρριψαν ἐκάστη τὸν ἴδιον ὄρμον χάριν τιμῆς.

Ὁ ΣΤ' καὶ ὁ Ζ' τάφος εὐρίσκονται εις τὴν ἀνατολικὴν κλιτύν τοῦ μικροῦ γηλόφου, ἔχουσι διεύθυνσιν ἀπὸ Α. πρὸς Δ. καὶ εἶναι λαξευτοὶ τοῦ εἶδους τῶν λεγομένων θαλαμοειδῶν. Ἡ στέγη ἔχει καταρ-

ρεύσει εις πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε ἀνασκαφέντας τάφους καὶ ἔχει πληρώσει χωμάτων τοὺς θαλάμους. Εἰς τὸν νεκρικὸν θάλαμον ἀγεί δρόμος λαξευτὸς 4—5 μ. μήκους καὶ 1,50 περίπου πλάτους, ἢ δὲ θύρα ἢ φέρουσα ἐκ τοῦ δρόμου εις τὸν θάλαμον, ὅταν σῳζεται, ἀποτελεῖ ἀψίδα εις τὴν κορυφὴν καὶ εἶναι πεφραμένη πάντοτε διὰ λίθων λογάδων ἀνευ πηλοῦ. Εἰς τὸν ΣΤ' τάφον ἦσαν τεθαμμένοι 2 πιθανῶς νεκροὶ ὧν τὰ ὀστά ἔχουν σαπῆ ἐντελῶς, μόνον δὲ οἱ ὀδόντες διατηροῦνται στερεοί. Ἐν αὐτῷ εὐρέθησαν: ἀγγεῖον πηλινὸν ἐν σχήματι οἰνοχόης μὲ λαίμον καὶ στόμιον ἀπομυμνόμενα κεφαλὴν πτηνοῦ, μικρὸν κάτοπτρον χαλκοῦν, 2 μικρὰ λίθινα ἀγγεῖα, ψῆφοι ὀρμου ἐξ ἐλέφαντος σχήματος ὀρθογωνίου φέρουσαι ἐπὶ τῆς ὀψεως παράστασιν «ναυτίλου», σφαῖρα χρυσῇ κοῦφῇ χρυσοποιουμένη ὡς μεσαῖον ἐξάρτημα περιδεραιῶν καὶ κεκοσμημένη μὲ κοκκιδώσιν καὶ περικλειστον χειμευσὶν πολλὰ σφονδύλια λίθινα ἐκ σεατίτου, σματὰ τινα πυραμοειδῆ ἐξ ἐλέφαντος τετραπλημένα καὶ αὐλακωτὰ καὶ ψῆφοι ὀρμου ἐξ ὑαλίνης μάχης σεσαθρωμένης νῦν.

Εἰς δὲ τὸν τάφον Ζ' εὐρέθησαν: ἐγγεγλυμένη Μυκ. λίθος ἐκ σαρδίου λίθου σχήματος ὀρθογωνίου, ἀλλὰ κυρτουμένη ὀλίγον εις τὰς μεγάλας πλευράς φέρει παραστάσεις καὶ ἐπὶ τῶν 2 ὀψεων καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἔχει ἄνδρα συλλαμβάνοντα μέγαν ταῦρον, ὃν πειρώμενον νὰ διαφύγῃ, προσπαθεῖ νὰ κρατήσῃ ἐκ τῶν κεράτων γονατίζων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιστηρίζομενος, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ φέρει τὸν Βαδυλῶνιον δαίμονα τῆς καταιγίδος, τὸν Τυφῶνα, τεραιόμορφον, ὡς εἰκονίζεται ἐν τοῖς ἔργοις τῆς Ἀσσυροβαδυλωνικῆς τέχνης, μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα, ἰστάμενον ἐπὶ τῶν 2 ὀπισθίων ποδῶν, διὰ δὲ τῶν 2 ἐμπροσθίων κρατοῦντα μετέωρον τετράπουν: ἐπὶ τῶν νώτων φέρει τὸν βαρὺν βαδυλωνιακὸν θυσανωτὸν ἐπενδύτην τοῦ βασιλείου τῆς Βαδυλῶνος. Ἡ λίθος αὕτη εἶναι εἴρημα πρώτης τάξεως, σημαντικωτάτη δὲ καὶ διὰ τὴν ἐπὶ τῆς δευτέρας ὀψεως παράστασιν. Δακτύλιος λεπτὸς κτερισματικὸς. 15 ψῆφοι χρυσαῖ σχήματος ὀρθογωνίου μὲ παράστασιν «ναυτίλου» ἐπὶ τῆς κυρίας ὀψεως καὶ ἐντελῶς ὅμοιαι πρὸς τὰς εὐρεθεῖσας ἐν τῷ Δ' πλουσίῳ τάφῳ, ἀλλὰ συντεθεισμεναι ἐκ τῆς πίεσεως. Ψῆφοι ἐξ ἐλέφαντος καὶ λεπτόταται χάνδραι διαφόρων χρωμάτων· καὶ ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ ὑπῆρχον πλείονες τοῦ ἐνὸς νεκροί.

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ ΚΑΤΑ ΝΟΕΜΒΡΙΟΝ ΤΟΥ 1901

Ἐκ τῶν πλανητῶν ὁ Ἑρμῆς θὰ εἶναι ὁρατὸς κατὰ τὴν πρωίαν ἀπὸ τῆς 1ης μέχρι τῆς 15ης τοῦ μηνός· τὴν 8ην τοῦ μηνός θὰ προηγήται τοῦ Ἡλίου κατὰ 19 1/2 περίπου μοίρας, καὶ θὰ ἀνατέλλῃ περίπου 1 1/2 ὥραν πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ Ἀφροδίτη κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον διατρέχει τὸ ζῳδιὸν τοῦ Τοξότου (ἐκ Δ. πρὸς Α. κινουμένην βραδέως ἀνὰ μέσον τῶν ἀπλανῶν) καὶ δύνει ὁλονὲν βραδύτερον τοῦ Ἡλίου, εις τρόπον ὥστε κατὰ τὴν 22 τοῦ μηνός ἀπέχει τοῦ Ἡλίου κατὰ 47 μοίρας καὶ 15' λεπτά καὶ διὰ τοῦτο δύνει 3 1/2 ὥρας περίπου βραδύτερον αὐτοῦ ἀποτελοῦσα τὸν λαμπροτάτον ἀστέρα τοῦ στερεώματος. Ἡ Ἀφροδίτη κινουμένη ἀνὰ μέσον τῶν ἀπλανῶν θὰ φθάσῃ τὸν Δία καὶ θὰ εὐρίσκηται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἀλλὰ πρὸς Ν αὐτοῦ 3 περίπου μοίρας κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 5ης τοῦ μηνός. Ὅμοιον φαίνόμενον θὰ συμβῇ καὶ τὴν ἐπομένην ἐσπέραν τῆς 6 Νοεμβρίου μὲ τὸν Κρόνον.

Ὁ Ἄρης δὲν φαίνεται καὶ κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον.

Ὁ Ζεὺς ἐξακολουθεῖ νὰ προχωρῇ βραδέως πρὸς Α ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Τοξότου, δύνει ὁλονὲν ἐνω-

ρίτερον, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς δύει σχεδὸν μόνον 2 ὥρας μετὰ τὸν ἥλιον.

Ὁ Κρόνος, ὡς ἤδη ἐγράψαμεν, προσπελάζεται ὁλογὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, δυτικώτερον εὐρίσκομένου, καὶ κατὰ τὴν 15 τοῦ μηνὸς εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ μετὰ τοῦ Διὸς, καὶ εἰς ἀποστάσιν ἡμισείας μοίρας πρὸς Β αὐτοῦ (ὅσον περιπῶν εἶναι ἡ φαινομένη διάμετρος τῆς Σελήνης).

Διαττόντων Ἀστέρων ἐμφανίσεις θὰ ἔχωμεν τρεῖς κατὰ τὸν μήνα τοῦτον: α') τῶν Λεόντι-δ ὦν ἀπὸ τῆς 28 Ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 5 Νοεμβρίου· β') τῶν Ἀνδρομεδίδων ἢ Βιελιδίων ἀπὸ τῆς 10ης μέχρι τῆς 14ης Νοεμβρίου· γ') τῶν Διθυμίδων ἀπὸ τῆς 27 μέχρι τῆς 29 τοῦ μηνός. Ἐκ τούτων οἱ α' καὶ οἱ β' εἶναι πολλὰ σπουδαῖοι καὶ πολυπληθέστεροι τῶν τελευταίων.

Νέαν Σελήνην εἶχομεν τὴν 29 Ὀκτωβρίου, πανσέληνον θὰ ἔχωμεν τὴν 13 Νοεμβρίου καὶ πάλιν νέαν Σελήνην τὴν 28 τοῦ μηνός.

Ἡ ἔκλειψις τοῦ Ἥλιου ἐν τῷ φύλλῳ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου κατὰ λάθος ἐγράφη ὅτι θὰ συνέβαινε τὴν 28 Ὀκτωβρίου ἐνῷ ἐπρεπε νὰ γραφῇ τὴν 29. Δυστυχῶς ὁ οὐρανὸς δὲν ἦτο ἀπληλαγμένος νεφῶν οὔτε κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς 14 ὅτε συνέβη ἡ τῆς Σελήνης ἔκλειψις, ἥτις διὰ τοῦτο ἐπ' ὀλίγον μόνον παρατηρήθη, οὔτε κατὰ τὴν πρωΐαν τῆς 29 ὅτε ἡ τοῦ Ἥλιου ἔκλειψις μόλις δις ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἐγένετο δυνατόν νὰ παρατηρηθῇ ἐν Χανίοις: α' περὶ τὴν 7 30' π. μ. ὅτε εἶχον ἥδη σκοτισθῇ περίπου τὰ 3/5 τῆς διαμέτρου τοῦ Ἥλιου καὶ περὶ τὴν 8 20' ὅτε μόνον τὸ 1/5 αὐτῆς διέτλει εἰσέτι ἐσκοτισμένον.

ΠΟΙΚΙΛΑ

ΚΡΗΤΗ

Ὁ κ. ARNAUD JEANTI, ὁ γνωστὸς γάλλος φιλέλληνας, ὡς ἀναγγέλλεται εἰς τὴν Ἀν. Διεύθυνσιν τῆς Παιδείας ὑπὸ τοῦ κ. ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Ἡρακλείου, ἔδωκεν ἐσχάτως νέον δείγμα τῆς πρὸς τὴν Κρήτην ἀγάπης αὐτοῦ γνωρίζας ὅτι προσφέρει ὑπὲρ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Ἡρακλείου τὸ ποδὸν χιλίων διακοσίων εἰκοσαφράγκων. Τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας Arnaud Jeanti συνδέεται οὕτω στενότερον μετὰ τῶν Κρητῶν, οἵτινες οὐδέποτε θὰ λησμονήσωσιν ὅτι ἡ εὐγενὴς καὶ φιλελληνικὴ αὐτῶν καρδιά καὶ ἐν ἡμέραις δειναῖς δὲν ἔλειψε νὰ ἐκδηλώσῃ πολλαπλῶς τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πιεζομένην ἡμετέραν πατρίδα.

Ὁ κ. A. de Giers, τέως Γεν. Πρόξενος τῆς Ρωσσίας ἐν Χανίοις, ἀπερχόμενος ἐδωρήσατο εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Γυμνασίου Χανίων πλείστου λόγου ἀξίαν δωρεάν, ὅλην τὴν σειράν τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων» τοῦ ἐγκρίτου γαλλικοῦ περιοδικοῦ ἡ σειρά πλήρως οὕσα ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1888 φθάνει δὲ μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου 1901, περιλαμβάνει δηλαδὴ 322 ἀριθμοὺς αὐτῆς: ἐκ τούτων οἱ πρῶτοι 268 εἶναι δεδεμένοι καὶ ἀποτελοῦσιν 67 μεγάλους τόμους. Διὰ τὴν εὐγενὴ ταύτην δωρεάν, ἥτις σὺν τόσοις ἄλλοις ἐργοῖς τοῦ κ. de Giers διατρανοῖ τὰ φιλοπρόοδα καὶ φιλάνθρωπα αἰσθήματα αὐτοῦ, ἐγένοντο αἱ δόσους θερμαὶ εὐχαριστίαι ἐκ μέρους τῆς Ἀν. Διευθύνσεως τῆς Παιδείας.

«**Νέαν Μέθοδον** τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης» πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνοπαίδων ἐξέδωκεν ὁ ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ τῷ Ἑλλ. Σχολείῳ Χανίων καθηγητῆς τῆς Ἱταλικῆς κ. Οὐμβ. Ἀγκαράνη εἰς μικρὸν ἀλλὰ κομψὸν καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας

ἐκτετυπωμένον τόμον· ἡ μέθοδος αὕτη ἦν συνιστᾷ καὶ ἡ Ἀν. Διεύθυνσις τῆς Παιδείας ἐλπίζομεν ὅτι θέλει συντελέσει εἰς τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν καὶ τὴν τελειοτέραν σπουδὴν τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης παρ' ἡμῖν.

ΕΛΛΑΣ

Ἡ Γυμναστικὴ ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ Ἑλλ. Σχολείοις, δυνάμει Β. Διατάγματος τῆς 25 Ὀκτωβρίου θὰ διδάσκηται τοῦ λοιποῦ τετράκις τῆς ἐβδομάδος ἀνὰ μίαν ὥραν ἐκάστοτε, ἐκτὸς ἂν ὁ αὐτὸς γυμναστής διδάσκῃ εἰς 2 συγχρόνως σχολεῖα ὅτε ἡ γυμναστικὴ διδάσκηται τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἀνὰ μίαν ὥραν ἐκάστοτε. Ὅρίζεται προσέτι ὅτι περὶ τῆς βαθμολογίας αὐτῆς ἰσχύουσιν αἱ περὶ τῶν Μαθηματικῶν διατάξεις.

Καθ' ἐκάστην δὲ Πέμπτην ἀπαγορεύεται ἡ διδασκαλία τῆς Γυμναστικῆς καὶ γίνονται ἐκδρομαὶ καθ' ἃς οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται εἰς διαφόρους παιδίας.

Ἐπιθεωρητῆς τῆς Γυμναστικῆς καθ' ἅπαν τὸ Κράτος διωρίσθη ὁ ἕτερος τῶν εἰς Εὐρώπην πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν τῶν πρὸ καιροῦ ἀποσταλέντων γυμναστῶν, ὁ κ. Χρυσάφης, ἐπανακάμψας ἐσχάτως.

Ἐν Κύπρῳ ὁ διορισμὸς ἀγγλοῦ ὡς ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων δυσχερῆσθε λίαν τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον· οἱ διάφοροι ἑλληνικοὶ σύλλογοι καὶ τὰ ἄλλα σωματεῖα ἐσπευσαν ἐγκαίρως νὰ διαμαρτυρηθῶσι σφοδρῶς κατὰ τοῦ τοιοῦτου μέτρου καὶ ἐξέφρασαν τὴν εὐχὴν ἵνα Ἑλλήνων διοριθῇ εἰς τὴν θέσιν ταύτην. Ὁ δὲ Σύλλογος «Ἰσότης» τῆς Λεμεσσοῦ ἐν ψηφίσματι αὐτοῦ ἐκφράζει τὴν γενικὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ ἀγανάκτησιν, ὅπως ἐξακολουθήσῃ Ἀγγλος διέπων τὴν παιδείαν νήσου ἑλληνικῆς, καὶ παρακαλεῖ πάντας τοὺς ἐν τῷ Νομοθετικῷ Συμβουλίῳ Ἑλλήνας ἀντιπροσώπους, ὅπως ἐπιμένωσι διαμαρτυρόμενοι κατὰ παντὸς διορισμοῦ Ἀγγλοῦ, ἐν ἀνάγκῃ δὲ ἀρνῶσθαι τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ σχετικοῦ κοινυλίου.

Διὰ τὴν ἐγκεκριμένην Γραμματικὴν τοῦ Δ. Μοσχίδου συνέστη νέα ἐπιτροπεία ἥτις ὑπέβαλεν ἑκθεσιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ἡ βραδευθεῖσα γραμματικὴ εἶναι ἀξία ἀπορρίψεως.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας δι' ἐγγράφου τοῦ συνιστᾷ εἰς πάντας τοὺς λειτουργοὺς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως νὰ παροτρύνωσι τοὺς μαθητὰς τῶν ὅπως ἐγγραφῶσι σὺνδρομηταὶ εἰς τὸν «Σύλλογον πρὸς διδόνειν ὠφελίμων βιβλίων» ὅστις ἐκδίδει τὰ γνωστὰ μικρὰ τομῆδια, τὰ τὸσον χρησίμους γνώσεις περιέχοντα.

Τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς Πατρῶν τὰ ἀποτελέσματα τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων ἐδημοσιεύθησαν τῇ 24ῃ Ὀκτωβρίου κατὰ ταῦτα ἐκ τῶν 92 ἐξετάσθων ἐγένοντο δεκτοὶ 40.

Ἡ στολὴ τῶν μαθητῶν τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πάτραις Ἐμπορικῶν Σχολῶν θὰ ὁμοιάζῃ πρὸς μικρὰν στολὴν τῶν ὑπαξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ, θὰ κατασκευάζηται δὲ ἐξ ἐρέας κυανῆς ὁμοίας πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν. Ἐπὶ τοῦ πιλίκιου θὰ φέρωσι κεντημένον τὸ Κηρύκειον τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τὰ πτερὰ, ἐπὶ δὲ τοῦ περιλαίμιου λωρίδα κυανοῦ ἀνοικοῦ ὑφάσματος.

Διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος εἰς τὸν ἐθνικὸν εὐεργέτην Ἀνδρ. Συγγρὸν ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις συνέστησεν ἐπιτροπείαν πρὸς σύλλογὴν ἐράνων. Ὁ ἀνδριάς θ' ἀνιδρυθῇ εἰς τὴν εἰσόδον τῆς κατασκευασθούσης μεγάλης «Λεωφόρου Συγγροῦ» ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Παλαιὸν Φάληρον.

Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἔλαβε γράμμα τοῦ

Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου χαρακτηρίζον τὴν γενομένην μετάφρασιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τοῦ κ. Ἀλεξ. Πάλλη ὡς βεβηλωσιν τῶν Ἱερῶν Γραφῶν. Σκέψις γίνεται νὰ ἐκδοθῇ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν Ἀθήναις ἐπιτίμιον κατὰ τοῦ μεταφράστου.

Τὴν 21 παρελθόντος συνήλθον εἰς τὸ μέγαρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τὰ μέλη τῆς ἀρτισυστάτου Γεωγραφικῆς Ἑταιρείας καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως γίνωσιν ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἑταιρείας διὰ τινος διαλέξεως. Πλὴν ἄλλων ἀπεφασίσθη νὰ ζητηθῇ καὶ ἡ Κυβερνητικὴ βοήθεια πρὸς εὐδωσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας, καὶ ἀνεκοινώθησαν αἱ διάφοροι θερμοὶ εὐχαὶ ξένων σώματεων πρὸς τὴν Ἑταιρείαν διὰ τὴν ἰδρυσίν της, καὶ τὰ συγχαρητήρια τῶν γεωγραφικῶν ἑταιρειῶν Γαλλίας καὶ Βελγίου. Ἀνεκοινώθη πρὸς τοὺς τοῖς ὅτι πάντα τὰ γεωγραφικὰ περιοδικὰ τοῦ κόσμου ἀπέστειλαν δωρεὰν πρὸς τὴν Ἑταιρείαν τὰ νέα τεύχη των.

Ἐν τῷ Μεγ. Θεάτρῳ ἐγένοντο τῇ 21 παρελθόντος μ. μ. αἱ γενικαὶ δοκιμαὶ τῆς «Ἰψιγενείας» ἐν Ταύροις τοῦ Εὐριπίδου ὑπὸ τῶν ἐρασιτεχνῶν τῆς Ἑταιρείας πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀρχαίων δραμάτων, ὡς καὶ αἱ γενικαὶ δοκιμαὶ τῶν μελοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ κ. Παχτίκου χορικῶν τοῦ δράματος. Τὴν 27ην προσέκειτο νὰ παρασταθῇ ἀπὸ σκηνῆς τὸ δράμα.

Ὁ ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Ρουμανίας Σύνδεσμος τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου ἐξέδωκε ψήφισμα δι' οὗ ἐκφράζει τῇ Πανεπιστημιακῇ νεολαίᾳ τῶν Ἀθηνῶν καὶ δι' αὐτῆς καὶ εἰς πάντα τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν εὐγνώμονας εὐχαριστίας διὰ τὴν θερμὴν δεξιῶσιν ἣν εὖρον πανταχοῦ οἱ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατελθόντες Ρουμῶνοι ἐκδρομεῖς.

Ὁ ἐκ Βιέννης μετακληθεὶς διάσημος γλύπτης Στούρν πρὸς συγκόλλησιν τοῦ Ἑρμοῦ δι' ἐκθέσεως του πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ὀρίζει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον πρὸς συγκόλλησιν τοῦ ἀγάλματος εἰς 6—8 μῆνας καὶ προτείνει ὡς προτιμότεραν τὴν μεταφορὰν τοῦ ἀγάλματος εἰς τὸ ἐν Βιέννῃ καλλιτεχνικὸν ἐργαστήριον του. Δύσκολον εἶναι ἄλλως τε νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια, ἐκ τοῦ ἐν Βιέννῃ Καισари βασιλικοῦ Μουσείου ἐν ᾧ ὑπηρετεῖ, πρὸς τόσον μακρὰν ἀπουσίαν ἐκ τῆς θέσεώς του.

Διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἐν Βιέννῃ ὑπογραφέντος ἡ Ἑλληνικὴ Βουλὴ συνεκλήθη τῇ 31 Ὀκτωβρίου, ἡμέρᾳ Τετάρτῃ.

ΒΕΛΓΙΟΝ

Περὶ τοῦ Διδακταλικοῦ Συνεδρίου τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὅπερ συνήλθεν ἐν Βρυξέλλαις τὴν 1 (14) Σεπτεμβρίου καὶ τοῦ ὁποίου συντόμως ἐμνησθήμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλῳ προσθέτομεν σήμερον τὰς ἐπομένας λεπτομερείας: Ἐν τῶν κυριωτέρων θεμάτων ἦτο καὶ τὸ περὶ διδασκαλίας τῶν γλωσσῶν καὶ ἰδιᾶ τῶν νεωτέρων κατὰ τὴν συζητήσιν δ' αὐτοῦ πολλὰ μέλη ἐζητήσαν τὴν ἐλάττωσιν τοῦ χρόνου ὅστις διατίθεται διὰ τὰ Λατινικὰ καὶ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ· οὕτως ὁ κόμης Louchkine ἀπεσταλμένος ἐκ Ρωσσίας ἀνέθερεν ὡς παράδειγμα τὸ ἐν Φραγκφόρτῃ Γυμνάσιον τοῦ Γκαίτε» ἐν ᾧ 4 ἔτη διὰ τὰ Λατινικὰ καὶ 3 διὰ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρκοῦσι πληρέστατα. Ὁ κ. Voss ἐκ Νορδηνγίας ἐγγνώριδεν ὅτι εἰς τὴν πατρίδα του αἱ ἀρχαῖαι γλῶσσαι ἔχουσι σχεδὸν ἐκβλήθῃ ἐκ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ὁ δὲ κ. Γκωτιὲ ἀπεσταλμένος ἐκ Γαλλίας ἔδωκεν ἐνδιαφεροῦσας ἐξηγήσεις περὶ τῶν ἐπιτυχῶν δοκιμῶν αἵτινες γίνονται ἐν τοῖς γαλλικοῖς σχολείοις «Καρόλου τοῦ Μεγάλου» καὶ «Ρολέν» πρὸς ἐλάττωσιν τῶν ἐτῶν ἅτινα ἀφιερῶνται πρὸς σπουδὴν τῆς Λατινικῆς καὶ Ἑλληνικῆς.

ΕΞΕΔΟΘΗ

Ο ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΥΠΟ

ΑΝΔΡ. Ι. ΜΠΙΚΑΚΗ

Ὁ τελειότατος τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων, ἐγκριθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡγεμονικοῦ Συμβουλίου τῆς Κρητικῆς Πολιτείας. Πωλεῖται ἀντὶ μιᾶς καὶ ἡμισείας δραχμῆς εἰς ἅπαντα τὰ ἐν Ἀθήναις καὶ Κρήτῃ βιβλιοπωλεῖα.

Ἀρχικὴ πώλησις χαρτοπωλεῖον Δ.Κ.Κοκκινάκη 121 ὁδὸς Αἰόλου ἐν Ἀθήναις.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»,

ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

Πρόφην Γ. Καδόβην

44 Ἐρ Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 44

Πάντα τὰ διδασκτικὰ βιβλία

ἔτι δὲ

Φιλολογικὰ, ἱστορικὰ, θρησκευτικὰ, γεωργικὰ καὶ ποικίλα ἄλλα συγγράμματα εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς.

Ὁ νεωστὶ ἐκδοθεὶς γενικὸς Κατάλογος αὐτοῦ πέμπεται δωρεὰν παντὶ τῷ αἰτοῦντι.

ΒΙΒΛΙΟΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ

ΔΗΜ. Ν. ΜΑΝΤΖΑΒΕΛΑΚΗ

Ὁδὸς Σπίτσερ (στιδανάδικα)

Τυπμα Βιβλιοχαρτοπωλείου

Εἰς τὸ ἡμέτερον βιβλιοχαρτοπωλεῖον εὐρίσκονται παντὸς εἶδους βιβλία διὰ τοὺς μαθητὰς, ὡς καὶ πᾶσα γραφικὴ ὕλη, ἅπαντα πωλούμενα εἰς τιμὰς ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

Τυπμα βιβλιοδετικῆς

Τὸ ἡμέτερον βιβλιοδετεῖον καταρτισθὲν τελείως διὰ μηχανημάτων τοῦ τελευταίου συστήματος δύναται νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς πᾶσαν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας ἀμειψομένης μετὰ τὴν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸ εἶδος τῆς, με τιμὰς ἐλάσσονας 20% τοῦ τῶν Ἀθηναϊκῶν βιβλιοδετειῶν Στερεότης, κομψότης καὶ φιλοκαλία εἶναι τὰ μόνα συστατικὰ τοῦ τιμήματος τούτου.

Γίνεται γνωστὸν εἰς τοὺς κ. Συνδρομητὰς ἐκ τῶν ἄλλων νομῶν ὅτι ἀντιπρόσωποι τῆς «Προόδου», εἰς οὗς παρακαλοῦνται καταβάλλοντες τὰς συνδρομὰς των νὰ λαμβάνωσι τὰς σχετικὰς ἀποδείξεις, τυγχάνουσιν ἐν Ρεθύμνῃ μὲν ὁ κ. Μιχ. Πρεβελάκης καθηγητῆς, ἐν Ἡρακλείῳ δὲ ὁ κ. Ν. Πετρίδης διευθυντῆς Δ. Σχολείου, καὶ ἐν Νεαπόλει ὁ κ. Ι. Χατζιδάκης διευθυντῆς Δ. Σχολείου.